

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Վաղ նախադպրոցական տարիքի երեխաների հոգեբանական առանձնահատկությունները

-

Մարտիրոսյան Արմինե Գագիկի

Արարարատի մարզի Մասիս համայնքի Գեղանիստի «Մանուշակ» մ/մ ՀՈԱԿ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Թեմայի արդիականությունը

Վաղ նախադպրոցական տարիքի երեխաների հոգեբանական առանձնահատկությունների ուսումնասիրությունը ժամանակակից մանկավարժության և հոգեբանության հիմնախնդիրներից է:

Թեմայի արդիականությունը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ նախադպրոցական հաստատություններում մեծ կարևորություն ունի նախադպրոցական տարիքի երեխաների հոգեբանական առանձնահատկությունների ուսումնասիրությունը:

Թեմայի նպատակը: Ուսումնասիրել վաղ նախադպրոցական տարիքի երեխաների հոգեբանական առանձնահատկությունները և պարզել, թե՛ նախադպրոցական հաստատությունում, որ տարիքային խմբում է զարգացած համագործակցային կարողությունները:

Գլուխ 1՝ Ն/դ տարիքի երեխաների հոգեբանական ընդհանուր բնութագիրը

- ▶ Նախադպրոցական տարիքը ընդգրկում է երեխայ կյանքի 3-ից մինչ 6-7 տարեկանն ընկած ժամանակահատվածը:
- ▶ Արդեն 3 տարեկանում երեխան սկսում է գիտակցել իր աղջիկ կամ տղա լինելը:
- ▶ Նախադպրոցական տարիքում կտրուկ կերպով աճում են ֆիզիկական և հոգեկան զարգացման հնարավորությունները, առաջացնելով նոր պահանջմունքներ, հետաքրքրություններ:
- ▶ Նախադպրոցական տարիքը երեխայի կյանքի մեծ մասն է կազմում: Այս տարիքում երեխան բացահայտում է մարդկային հարաբերությունների աշխարհը, գործունեության տարբեր տեսակներ և մարդկանց սոցիալական գործառույթները:
- ▶ Նախադպրոցական տարիքը բնութագրվում է երեխայի զարգացման սոցիալական նոր իրադրության առաջացմամբ:
- ▶ Նախադպրոցական տարիքի էական առանձնահատկություններից մեկը տարեկիցների հետ որոշակի փոխհարաբերությունների հաստատումը և «մանկական հասարակության» ստեղծումն է:

Նախադպրոցական կրթության նպատակները և խնդիրները

Նախադպրոցական կրթության նպատակները՝

- ▶ երեխայի ֆիզիկական և հոգեկան առողջության պահպանումն ու ամրապնդումը.
- ▶ նախադպրոցական տարիքի երեխաների ներդաշնակ զարգացումն ու դաստիարակությունը.
- ▶ դպրոցական ուսուցմանը նախապատրաստումը:

Նախադպրոցական կրթության խնդիրներն են՝

- նախադպրոցական տարիքի երեխաների մեջ մայրենի լեզվով հաղորդակցվելու և հաշվելու տարական կարողությունների զարգացումը.
- նախադպրոցական տարիքի երեխայի խնամքը, զարգացման շեղումների կանխարգելումն ու շտկումը.
- վարվեցողության տարրական կանոններին, հայրենի բնության և բնապահպանության, պատմության և ազգային մշակույթի տարրերին ծանոթացումը, երեխայի մտավոր, բարոյական, գեղագիտական ու ֆիզիկական զարգացման հիմքերի ստեղծումը, աշխատանքային տարրական հմտությունների և կարողությունների ձևավորումը, և այլն

Երեխայի շփուլնը մեծահասակների և հասակակիցների հետ

Իր մասին երեխայի ճշգրիտ պատկերացումների ձևավորումը ենթադրում է իր անհատական փորձի և իր մասին գնահատականների և գիտելիքների ներդաշնակ համադրություն, որը երեխան կուտակում է ուրիշների հետ շփվելու միջոցով:

Նախադարոցականի մոտ բարձր ինքնագնահատականի ձևավորման պատճառը կարող է լինել նրա շփուլնը մեծահասակների հետ, որը մշտապես ուռճացնում է նրա հաջողություններն ու ձեռքբերումները:

Նախադարոցական տարիքում հասակակիցների հետ շփման զարգացումը անցնում է մի շարք փուլերով:

Առաջինում (2-4 տարեկան) հասակակիցը համարվում է հուզական և գործնական փոխազդեցության գործընկեր

Երրորդ փուլում (6-7 տարեկանում) հասակակիցների հետ շփուլնը ձեռք է բերում ոչ իրավիճակային առանձնահատկություններ

Երկրորդ փուլում (4-6 տարի) առաջանում է իրավիճակային-գործնական համագործակցության անհրաժեշտություն հասակակիցների հետ:

Գլուխ 2՝ Վաղ նախադպրոցական տարիքի երեխաների հոգեբանական առանձնահատկությունների և հասակակիցների փոխհարաբերությունների հետազոտական մաս:

Աշխատանքի նպատակն է փորձարարական հետազոտությունների միջոցով ուսումնասիրելով նախադպրոցական տարիքի հոգեբանական առանձնահատկությունները, պարզել երեխաների փոխհարաբերությունները միմյանց հ

Հետազոտությունն իրականացվել է Արարատի մարզի Մասիս համայնքի Գեղանիստի Մանուշակ մ/մ ՀՈԱԿ-ում՝ կրտսեր, միջին և ավագ խմբերում: Հետազոտությունը մասնակցել է թվով 90 երեխա՝ 30 ավագ, 30 միջին և 30 կրտսեր: Հետազոտությունն անցկացվել է 1 ամսվա ընթացքում:

Առաջին փուլում որոշվել և մշակվել են այն մեթոդները, որոնց միջոցով պետք է իրականացվեին հետազոտական աշխատանքները: Երկրորդ փուլում երեխաների հետ տարված աշխատանքների արդյունքների հիման վրա մշակվել են մեթոդական ցուցումներ և խաղեր՝ ուղված միջանձնային հարաբերությունների բարելավմանը:

Կիրառված մեթոդներ

Խաղային մեթոդ

Դիտողական
մեթոդ

Հարցարան դաստիարակի
համար

Խոսքային
մեթոդ

Ուսուցման
մեթոդ

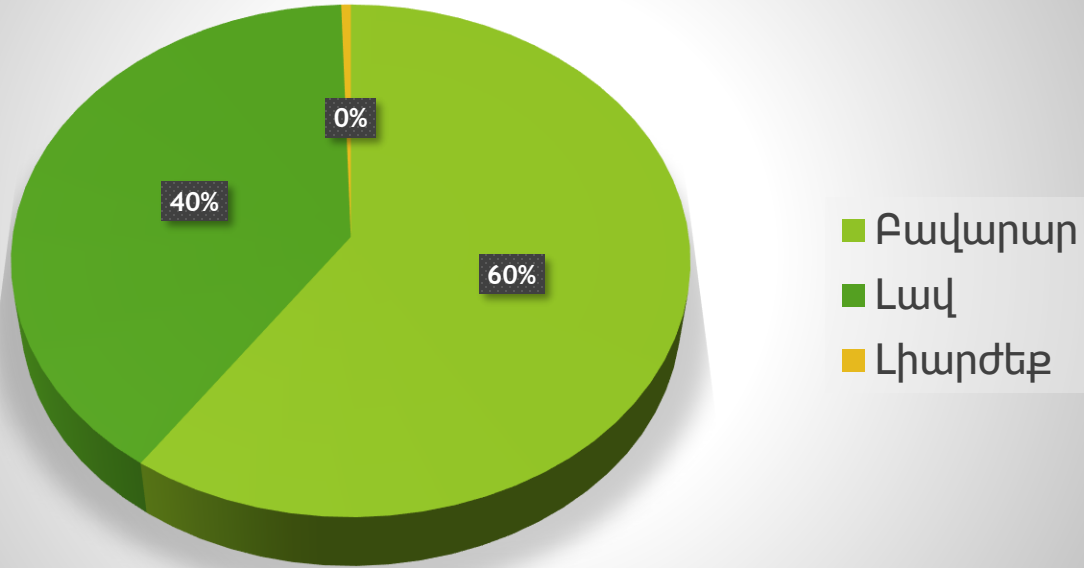
Խաղային գործունեությունը Կրտսեր խմբում

Այս տարիքային խմբում յուրաքանչյուր երեխա խաղում է հիմնականում իր նախընտրած խաղալիքով մենակ, կամ առավելագույնը 2 երեխայի հետ: Քանի որ 3 «Ես»-ի ձևավորման շրջանն է, ուստի նրանց բոլոր արարքները եսակնտրոն են: Այս տարիքում նրանք ձգտում են բավարարել խաղային գործունեության սեփական պահանջմունքը, ոչ թե համագործակցային կարողությունները:

Խաղային գործունեությունը Միջին և Ավագ խմբերում

Միջին և ավագ խմբերում փոխվում է երեխաների պահանջմունքները: Նրանք ձգտում են ունենալ խաղընկեր: Նրանց մոտ արդեն ձևավորվում են համագործակցային հմտությունները: Նրանք հաճույքով համագործակցում են միմյանց հետ, խաղում կառուցողական և խմբակային այլ խաղեր: Գեղարվեստական գրականության ընթացքում նույնիսկ բեմադրում են հեքիաթներ և խաղում դերային խաղեր, ինչը չենք կարող ասել կրտսեր երկրորդ խմբի մասին:

Կրտսեր խումբ

Տվյալների վերլուծություն

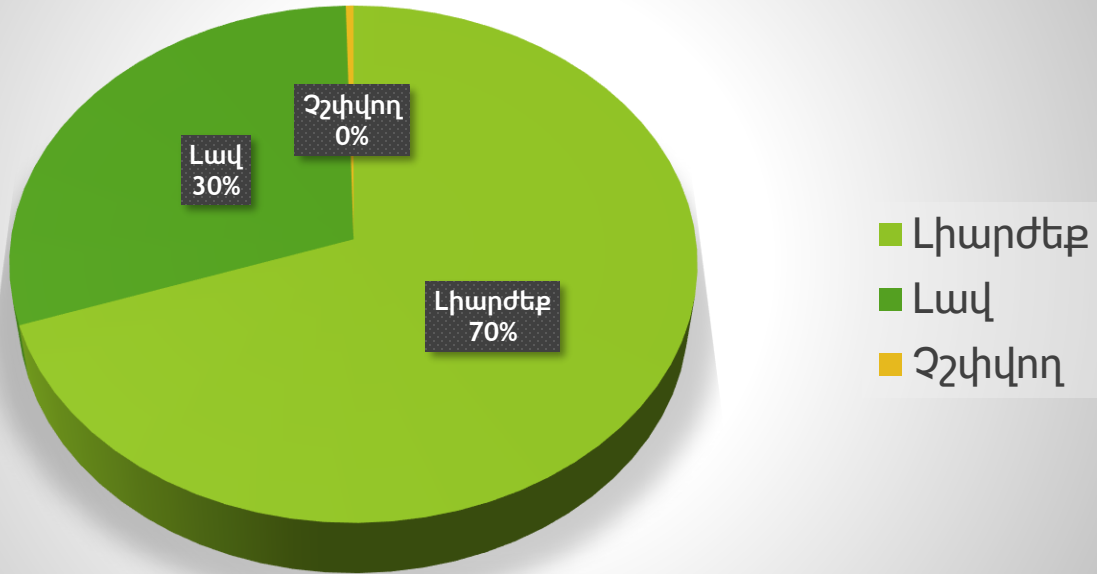
Կրտսեր խմբի հարցման արդյունքները ցույց տվեցին, որ երեխաների 60 տոկոսը դեռ չի հաստատել հասակակիցների հետ շփման լիարժեք ցուցանիշ, ինչն էլ բնորոշ է այս տարիքային

խմբին

Խմբի 40 տոկոսը լիարժեք շփվում է հասակակիցների հետ

Ողջ խմբի համագործակցությունը կազմում է 0 տոկոս

Միջին խումբ

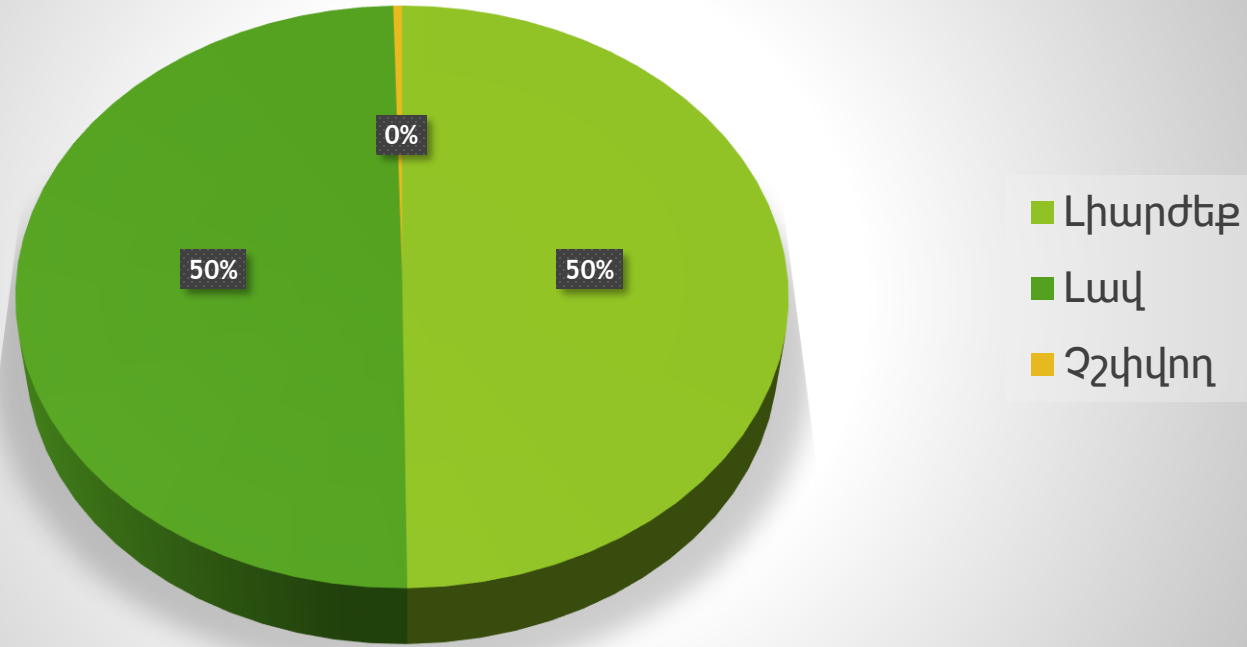
Տվյալների վերլուծություն

Միջին խմբի հարցման արդյունքները ցույց տվեցին, որ երեխաների 70 ունի հրաշալի հարաբերություններ հասակակիցների հետ

Խմբի 30 տոկոսը միջին մակարդակի

Բոլորովին չշփվող երեխաներ՝ 0 տոկոս

Ավագ խումբ

Տվյալների վերլուծություն

Ավագ խմբի հարցման արդյունքները ցույց տվեցին, որ երեխաների 50 ունի հրաշալի հարաբերություններ հասակակիցների հետ իսկ 50 տոկոսն ունի միջին մակարդակի իսկ բոլորովին չունենք չշփվող երեխաներ՝ 0 տոկոս

Եզրակացություն

- ▶ Ուսումնասիրելով վաղ նախադպրոցական տարիքի երեխաների հոգեբանական առանձնահատկությունները պարզեցինք, որ վաղ տարիքում հարմարվողականության և հասակակիցների հետ հաղորդակցման հաջողությունները մի փոքր ավելի դանդաղ են ընթանում:
- ▶ Յուրաքանչյուր երեխայի անձի զարգացումը և ձևավորումը կախված է շրջակա միջավայրի ազդեցությունից: Շատ հաճախ մանկության տարիներին այս ազդեցությունը որոշիչ դեր է խաղում մարդու ամբողջ հետագա կյանքում: Երեխաները բացի ֆիզիկական պահանջմունքներից ունեն նաև հոգեկան կարիքներ, որոնց բավարարվածությունը շատ կարևոր է ընդհանուր զարգացման համար:
- ▶ Ն.դ և կրտսեր տարիքի երեխայի համար շատ կարևոր է իմանալ, որ ինքը սիրված է: Եվ այդ սիրո պահանջմունքը պետք է բավարարի թե՛ ծնող, թե՛ դաստիարակը, թե՛ նախադպրոցական հաստատությունում երեխայի հետ առնչվող ցանկացած աշխատակից:

Առաջարկություններ

Իրականացնելով ուսումնասիրություններ և ելնելով հետազոտության արդյունքներից մշակել են հետևյալ խորհուրդները և առաջարկել հետևյալ խաղային մեթոդը:

- ▶ Վաղ նախադպրոցական տարիքի երեխաներին ընդունել նախադպրոցական հաստատություն ավելի ջերմ և լինել ավելի հոգատար,
- ▶ Այս տարիքային խմբում պարապմունքներն անցկացնել խմբային տարբերակով,
- ▶ Երեխաներին տալ գործունեության սեփական տեմպի իրավունք,
- ▶ Հաճախ կազմակերպել հանդիպումներ այլ խմբերի հետ:

Խաղային մեթոդ՝ «Իմ սիրելի խաղալիքը»

Խաղի նկարագրությունը

Նախապես ծնողի կամ դաստիարակի միջոցով երեխաներին ասում ենք, որ նրանք առաջին օրը կարող են գալ իրենց սիրելի խաղալիքի հետ: Սովորաբար այս տարիքում դա լինում է տիկնիկ կամ ավտոմեքենա, երբեմն էլ փափուկ խաղալիք: Քանի որ այս տարիքում երեխաները սկսում են նույնականացնել իրենց տիկնիկի կամ կենդանու հետ: Այդ խաղալիքները երեխայի համար կարող են դառնալ հուզական հաղորդակցման օբյեկտ, հանդես գալ որպես լավ ընկեր, որն ամեն ինչ ընդունում է և չի հասկանում չարը:

Երեխաները դաստիարակի հետ նստում են շրջանաձև: Առաջին երեխան ասում է իր անունը, այնուհետև՝ ներկայացնում է իր խաղալիքը և մոտենալով մեկ այլ երեխայի ասում է, 'Ի՞նչ է քո անունը, կցանկանաս միասին խաղանք:': Այսպես մինչև բոլոր մասնակիցները կներկայացնեն իրենց և իրենց սիրելի խաղալիքները: Ծանոթանալուց հետո դաստիարակը կարող է հայտարարել՝ քանի որ իրենց խաղալիքներն էլ են ծանոթացել, հավանաբար նրանք էլ են ուզում խաղալ միմյանց հետ:

Այսպիսով՝ այս մեթոդը կօգնի երեխաների միջև ավելի մտերիմ հարաբերություններ հաստատել:

Հավելվածներ

N	Հարցեր	Ոչ բոլորը	Մեծ մասը	Բոլորը
1.	Առավոտյան ծնողներից հեշտ են բաժանվում	✓		
2.	Ձեր կարծիքով երեխաներն իրենց լավ են զգում մանկապարտեզում		✓	
3.	Արդյո՞ք երեխաները հաճույքով են հաճախում մանկապարտեզ	✓		
4.	Մանկապարտեզում երեխաները սպասու՞մ են իրենց ընկերներին	✓		
5.	Հեշտ են շփվում խմբի երեխաների և այլ հասակակցների հետ	✓		
6.	Ներգրավվում են արդյո՞ք խմբային աշխատանքներում		✓	
7.	Սյուժետային խաղերի ընթացքում երեխաները հյուր գնում են խաղընկերոջը	✓		
8.	Դերային խաղերի ընթացքում երեխան հրավիրում է իր տուն կամ իր ծննդյան տունին	✓		
9.	Արդյոք երեխաները լավ տրամադրությամբ են տուն գնում		✓	
10.	Երեխաները ոգևորվում են, երբ իրենց խրախուսում եք լավ արարքի համար		✓	

Կրտսեր խումբ

N	Հարցեր	Ոչ բոլորը	Մեծ մասը	Բոլորը
1.	Առավոտյան ծնողներից հեշտ են բաժանվում			✓
2.	Ձեր կարծիքով երեխաներն իրենց լավ են զգում մանկապարտեզում			✓
3.	Արդյո՞ք երեխաները հաճույքով են հաճախում մանկապարտեզ			✓
4.	Մանկապարտեզում երեխաները սպասու՞մ են իրենց ընկերներին			✓
5.	Հեշտ են շփվում խմբի երեխաների և այլ հասակակցների հետ		✓	
6.	Ներգրավվում են արդյո՞ք խմբային աշխատանքներում			✓
7.	Սյուժետային խաղերի ընթացքում երեխաները հյուր գնում են խաղընկերոջը		✓	
8.	Դերային խաղերի ընթացքում երեխան հրավիրում է իր տուն կամ իր ծննդյան տունին		✓	
9.	Արդյոք երեխաները լավ տրամադրությամբ են տուն գնում			✓
10.	Երեխաները ոգևորվում են, երբ իրենց խրախուսում եք լավ արարքի համար			✓

Միջին խումբ

N	Հարցեր	Ոչ բոլորը	Մեծ մասը	Բոլորը
1.	Առավոտյան ծնողներից հեշտ են բաժանվում		✓	
2.	Ձեր կարծիքով երեխաներն իրենց լավ են զգում մանկապարտեզում			✓
3.	Արդյո՞ք երեխաները հաճույքով են հաճախում մանկապարտեզ			✓
4.	Մանկապարտեզում երեխաները սպասու՞մ են իրենց ընկերներին			✓
5.	Հեշտ են շփվում խմբի երեխաների և այլ հասակակցների հետ		✓	
6.	Ներգրավվում են արդյո՞ք խմբային աշխատանքներում		✓	
7.	Սյուժետային խաղերի ընթացքում երեխաները հյուր գնում են խաղընկերոջը		✓	
8.	Դերային խաղերի ընթացքում երեխան հրավիրում է իր տուն կամ իր ծննդյան տունին		✓	
9.	Արդյոք երեխաները լավ տրամադրությամբ են տուն գնում			✓
10.	Երեխաները ոգևորվում են, երբ իրենց խրախուսում եք լավ արարքի համար			✓

Ավագ խումբ

Շնորհակալություն ուշադրության համար

Պատրաստեց՝ Մարտիրոսյան Արմինե